

*Др Љубомир С. Стајић, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
Lj.Stajic@pf.uns.ac.rs*

*Др Тајјана Д. Буџарски, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
T.Bugarski@pf.uns.ac.rs*

*Др Бранислав Р. Ристић-Војевић, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
B.Ristivojevic@pf.uns.ac.rs*

*Др Милана М. Писарић, асистент са докторатом
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
M.Pisaric@pf.uns.ac.rs*

*Др Иван Д. Милић, асистент са докторатом
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
I.Milic@pf.uns.ac.rs*

ПРАКСА ПРЕКРШАЈНОГ СУДА У НОВОМ САДУ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ¹

Сажетак: основни извор прекршајног права је Закон о прекршајима, али се њиме не прописује ниједан прекршај. Прекршаји се прописују многобројним законима, уредбама, покрајинским и локалним одлукама. Да ли ће прекршаји бити прописани републичким, покрајинским или локалним прописима зависи од тога у чијој надлежности је уређење одређене области друштва¹

¹ Рад је настао као резултат рада на пројекту „Биомедицина, заштита животне средине и право“, бр. 17097, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

живојиа. Тако се и мноџобројним законима, уредбама али и ѿкрајинским и локалним одлукама ѿројисују и ѿрекрџаји којима се џијијији живојина средина.

Предмеј ѿажње аујора је ѿрекрџајнојравна заџијијија живојине средине, која ѿредсјавља врсју казненојравне заџијијије живојине средине. С обзиром на ѿо да ѿосјоје бројни ѿројиси који ѿројисују ѿрекрџаје из обласји заџијијије живојине средине, аујори у раду анализирају ѿрекрџајне одредбе два закона – Закона о заџијијији живојине средине и Закона о ујрављању ојијадом. Кријеријум за избор наведених закона јесје чињеница да се ради о крвним законима у обласји живојине средине и ујрављања ојијадом.

За ѿојребе овоџ рада изврџено је исјираживање у Прекрџајном суду у Новом Саду. Исјираживање се односи на ѿрекрџаје који су ѿројисани Законом о заџијијији живојине средине и Законом о ујрављању ојијадом. Исјираживање је сјроведено за 2017. џодину.

Кључне речи: ѿрекрџај, кривично дело, ѿпривредни ѿресјуј, живојина средина, заџијијија.

УВОД

У Републици Србији постоје три врсте казнутих дела. То су кривична дела, прекрџаји и привредни преступи. Када је реч о заштити животне средине, а у вези са казненим правом, свака врста казненог права на одређен мањи или виши репресиван начин пружа заштиту животної средини. Тако постоји кривичнојравна заштита животне средине, која се пре свега огледа у томе што се Кривичним закоником прописују кривична дела против животне средине. Кривична дела против животне средине уводе потпуно другачије перспективе у кривични јравни систем. Док традиционални криминалитет представља опасност за социјалну стабилност, еколошки деликти представљају претњу опстанку људског друштва.² Кривична дела из области заштите животне средине прописана у посебној глави Кривичног законика.³ Надаље, постоји и прекрџајнојравна заштита животне средине. Ова заштита се огледа у томе што се прописују прекрџаји у области заштите животне средине. Прекрџајних прописа у овој области има много⁴, имајући у виду чињеницу да се прекрџаји не прописују само законом, већ и уредбама,

² Тајјана Лукић, Кривичнојравна заштита животне средине, *Зборник радова Правноџ факултетеја у Новом Саду*, 2/2011, 238.

³ Тако и у другим државама. Вид. Голубев С.И., Уголовная ответственность и наказание за экологические преступления по законодательству зарубежных государств, *Вестник экономики, права и социологии*, 2014, № 3, 127-131.

⁴ Тако се и у иностраној литератури наводи да су прекрџаји најбројнија противјравна дела. Вид. Иван Владимирович Максимов, *Админисјрайивные наказания*, Москва, 2009, 4.

као и покрајинским и локалним одлукама. На крају, привреднопреступна заштита животне средине се састоји у томе што се прописују привредни преступи у области заштите животне средине.⁵

Најрепресивнија заштита животне средине свакако је кривичноправна. Прописане казне за кривична дела против заштите животне средине нису ни мало занемарљиве. Прекршајноправна заштита је свакако блажа, јер прописане санкције за учињене прекршаје нису строге у поређењу са кривичним санкцијама. Међутим, прекршајни поступак у којем се утврђује постојање прекршаја и кривице учиниоца је ефикаснији и економичнији у односу на кривични поступак.⁶ Осим тога, за оне прекршаје за које је прописана новчана казна у фиксном износу, не постоји ни прекршајни поступак, већ само овлашћен орган односно овлашћено лице издаје прекршајни налог. Привреднопреступна заштита животне средине јесте блажа од кривичне, с обзиром на прописане санкције. Поступак за привредне преступе за разлику од прекршајног је више формалан.

Било да је реч о кривичним делима, прекршајима или привредним преступима заједничко је то да се изриче *казнена санкција*. Та лица стичу статус осуђеног лица за кривично дело или привредни преступ, односно стичу статус прекршајно кажњеног лица. Након стицања таквог статуса, та лица се уписују у казнену, прекршајну⁷ или евиденцију о учиниоцима привредног преступа.

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ОСУЂЕНИМ ЛИЦИМА ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА И ПРИВРЕДНЕ ПРЕСТУПЕ ЗБОГ КАЗНЕНИХ ДЕЛА ПРОТИВ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Подаци о броју лица која су осуђена за кривична дела и привредне преступе против животне средине могу бити одређени показатељ о овом појавном облику казног дела. Одређени показатељ из разлога што се поставља питање колика је тамна бројка ових казних дела, посебно имајући у виду чињеницу да њихово откривање у појединим случајевима представља тежак задатак за органе казног гоњења. Показатељи о овим казним делима треба да буду полазна основа за одређену казненоправну реакцију у области

⁵ И у другим државама постоји кривичноправна и прекршајна (административна) заштита животне средине. вид. М. Марат, Правовая ответственность за экологические преступления. Доступно на: <http://repository.enu.kz/bitstream/handle/123456789/1049/pravoivaia-otvetstvennost.pdf> 27. август 2018.

⁶ О томе вид. Драгиша Дракић, Иван Милић, Утврђивање истине у прекршајном поступку – утврђивање прекршајне одговорности, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1/2018, 123-135.

⁷ Вид. Иван Милић, Евиденција прекршајно кажњених лица, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1/2015, 239-251.

заштите животне средине, која би се огледала, пре свега, у специјализацији органа у борби против кривичних дела и привредних преступа у области заштите животне средине.

Број поднетих кривичних пријава за кривична дела против животне средине није занемарљив. Према подацима Републичког завода за статистику⁸ број поднетих кривичних пријава за кривична дела против животне средине против пунолетних учиниоца за 2017. годину је следећи:

Загађење животне средине	10
Противправна изградња и стављање у погон објеката и постројења која загађују животну средину	2
Оштећење објеката и уређаја за заштиту животне средине	3
Оштећење животне средине	11
Уништење, оштећење, изношење у иностранство и уношење у Србију заштићеног природног добра	3
Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја	6
Повреда права на информисање о стању животне средине	1
Убијање и злостављање животиња	193
Преносење заразних болести код животиња и биљака	2
Производња штетних средстава за лечење животиња	2
Загађивање хране и воде за исхрану односно напајање животиња	2
Пустошење шума	93
Шумска крађа	1707
Незаконит лов	116
Незаконит риболов	36
Укупно	2187

На основу статистичких података није тешко закључити да није занемарљив број *кривичних пријава* који је поднет за кривична дела против животне средине. Евидентно је то да је највећи број кривичних пријава поднет за кривично дело *шумске крађе*, што на први поглед јасно говори да се то кривично дело најчешће чини. Међутим, можда је реч о томе да се, заправо, ради о кривичном делу које се *лакше ошкрива* у односу на друга кривична дела, где је тешко сакрити предмете извршења дела. Ради се о кривичном делу које се не може учинити без коришћења превозног средства, а приликом његовог чињена ствара се бука, итд.⁹

⁸ Извор: Република Србија, Републички завод за статистику – број 193 • год. LXVIII, 16.07.2018. доступно на: <http://www.stat.gov.rs/oblasti/pravosudje/> 23. август 2018.

⁹ Последњих неколико година заштита животне средине је један од главних проблема. Е. Мырзаханов, *Юридическая ответственность за экологические правонарушения и преступления*, доступно на: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/57906/1/69.pdf> 27. август 2018.

Такође, ни број осуђујућих судских одлука није занемарљив. Број донетих *осуђујућих одлука* у 2017. години према пунолетним учиниоцима за кривична дела против животне средине изгледа овако:¹⁰

Оштећење животне средине	2
Уништење, оштећење, изношење у иностранство и уношење у Србију заштићеног природног добра	2
Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја	3
Убијање и злостављање животиња	16
Пустошење шума	27
Шумска крађа	443
Незаконит лов	12
Незаконит риболов	7
Укупно	512

Сасвим је јасно да је највећи број осуђујућих пресуда односи, опет, за кривично дело *шумске крађе*, што је свакако последице тога што се за ово кривично дело највише подноси кривичних пријава. Такође, сам начин и средства које се користе за извршење овог кривичног дела не стварају веће проблеме за *доказивање* у судском поступку у поређењу са другим кривичним делима против животне средине.

Укупан број поднетих кривичних пријава против *малолетника* у 2017. години за кривична дела против животне средине било је 21. Исте године донето је 5 осуђујућих одлука којима је малолетним учиниоцима кривичних дела изречена санкција за кривична дела против животне средине.¹¹

Привредни преступи, као казнена дела у области привредног и финансијског пословања, имају одређен значај и у области заштите животне средине. Закон о привредним преступима¹² донет је давне 1977. године, али се њиме не прописују привредни преступи, већ он само садржи материјалне и процесне одредбе. Привредни преступи су прописана другим законима или уредбама којима се уређују поједине области друштвеног живота. Није занемарљив

¹⁰ Извор: Република Србија, Републички завод за статистику – број 193 • год. LXVIII, 16.07.2018. доступно на: <http://www.stat.gov.rs/oblasti/pravosudje/> 23. август 2018.

¹¹ Извор: Република Србија, Републички завод за статистику – број 192 – год. LXVIII, 16.07.2018. доступно на: <http://www.stat.gov.rs/oblasti/pravosudje/> 23. август 2018.

¹² *Сл. лист СФРЈ*, бр. 4/77, 36/77 – испр., 14/85, 10/86 (пречишћен текст), 74/87, 57/89 и 3/90 и „Сл. лист СРЈ“, бр. 27/92, 16/93, 31/93, 41/93, 50/93, 24/94, 28/96 и 64/2001 и „Сл. гласник РС“, бр. 101/2005 – др. Закон. У теорији се указивало на лоша решења овог Закона. Вид. Емир Ћоровић, Иван Милић, Шта даље са привредним преступима и актуелним Законом о привредним преступима?, *XII Мајско саветовање – Услуге и услужна йравила*, Крагујевац, 2016, 957-971.

ни број осуђених правних и одговорних лица за учињени привредни преступ у области заштите животне средине. Према подацима Републичког завода за статистику у 2016. години донето је 46 осуђујућих пресуда за правна лица. Исте године донето је 52 осуђујуће пресуде за одговорна лица у правном лицу.¹³

2. ПРЕКРШАЈНОПРАВНА ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Прекршаји као најбројнија казнена дела, прописују се прописима различите правне снаге. Да ли ће се одређен прекршај прописати законом, уредбом, покрајинском или локалном одлуком зависи од тога у чијој је надлежности доношење прописа из одређене области. С тим у вези, постоји велики број прописа различите правне снаге у којима су прописани и прекршаји из области заштите животне средине. То значи да постоји могућност да је у једној локалној самоуправи одређено понашање прописано као прекршај против животне средине, а у другој да није. Санкције које се прописују за прекршаје нису занемарљиве.¹⁴ У појединим случајевима, одговорност за прекршај може бити строжа у односу на одговорност за кривично дело.¹⁵ Свако лице које се у прекршајном поступку казни уписује се у *регистар прекршајно кажњеног лица*. С обзиром на то да постоје многобројни прописи из ове области није могуће на једном месту анализирати их са прекршајноправног аспекта. Постоје два кровна закона којима се уређује заштита животне средине и управљање отпадом, тако да ће та два закона бити и предмет нашег истраживања, и то са теоријског и практичног аспекта – кроз праксу Прекршајног суда у Новом Саду.

3. ЗАКОН О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Закон о заштити животне средине¹⁶ донет је 2004. године, који је неколико пута мењан и допуњавам. Њиме се уређује *интегрални систем заштите животне средине којим се обезбеђује остваривање права човека на животно*

¹³ Извор: Република Србија, Републички завод за статистику – број 237 • год. LXVII, 31.08.2017. доступно на: <http://www.stat.gov.rs/oblasti/pravosudje/> 23. август 2018.

¹⁴ Вид. Бранислав Ристивојевић, Иван Милић, *Основи прекршајног права*, Нови Сад, 2018, 62-63.

¹⁵ О томе вид. Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (I део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2016, 937-955; Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (II део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2017, 405-415.

¹⁶ Закон о заштити животне средине, *Службени гласник РС*, бр. 135/2004, 36/2009, 72/2009, 43/2011, 14/2016. (у даљем тексту и ЗоЗЖС).

и развој у здравој живојној средини и уравнотежен однос привредног развоја и живојне средине у Републици Србији. Према овом Закону животна средина јесте скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот. Њиме се не прописују ниједно кривично дело, већ само привредни преступи и прекршаји као врсте казних дела.¹⁷ *Привредни преступи* су прописани у члану 116 и предвиђена је одговорност правног и одговорног лица у правном лицу. Када је реч о прекршајима они се прописују у неколико чланова Закона. Као што је правило у прекршајним прописима, прекршаји се у овом Закону прописују на начин што се у оквиру казних одредаба прописује да ће се одређеном казном казнити одређени субјект прекршаја уколико поступи супротно тачно одређеном члану и ставу овог Закона.

Овим Законом је предвиђена одговорност: 1. правног лица; 2. одговорног лица у правном лицу; 3. предузетника; 4. физичког лица. Такође, законодавац је искористио могућност који дозвољава Закон о прекршајима¹⁸ па је предвидео и прекршајну одговорност *родитеља, стваралаца, односно одговорно лице у органу стваратељства*, ако због пропуштања дужног надзора над малолетником, малолетник учини одређене прекршаје из овог Закона.

А) прекршајна одговорност правног лица: правно лице је одговорно за прекршај учињен радњом или пропуштањем дужног надзора органа управљања или одговорног лица или радњом другог лица које је у време извршења прекршаја било овлашћено да поступа у име правног лица. Правно лице је одговорно за прекршај и када: 1) орган управљања донесе противправну одлуку или налог којим је омогућено извршење прекршаја или одговорно лице нареди лицу да изврши прекршај; 2) физичко лице изврши прекршај услед пропуштања одговорног лица да над њим врши надзор или контролу. Законом су прописане строге казне уколико правно лице учини одређен прекршај из овог Закона. Прописана је новчана казна *од 500.000 до 1.000.000*. Међутим, за прекршаје правног лица може се изрећи новчана казна у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности

¹⁷ Вид. Весна Крстићевећ, Закон о заштити животне средине, *Посебан закон о привредним преступима судова због прекршаја из области заштите животне средине – Приручник за судије прекршајних судова и јавне тужиоце*, 51-61.

¹⁸ Законом се може прописати да ће за прекршај који је учинио малолетник одговорати и родитељи, усвојитељ, старатељ, односно хранитељ малолетника старог од навршених четрнаест до навршених осамнаест година ако је учињени прекршај последица пропуштања дужног надзора над малолетником, а били су у могућности да такав надзор врше. Осим родитеља, усвојитеља, старатеља или хранитеља, законом се може прописати да ће за прекршај малолетника одговорати и друга лица за која је прописана обавеза вршења надзора над малолетником који је учинио прекршај. Чл. 72 ст. 3 и 4 Закона о прекршајима. Детаљније вид. Бранислав Ристивојевић, Иван Милић, Одговорност родитеља за прекршаје које учине њихови потомци, *Анали Правног факултета у Београду*, година LXIV, 1/2016, 154-174.

робе или друге ствари која је предмет прекршаја, а највише до двадесетоструког износа тих вредности. Такође, правном лицу се може изрећи и заштитна мера *забране вршења одређене делатности* у трајању до три године.

Б) *прекршајна одговорност одговорног лица у правном лицу*: када се прописује прекршајна одговорност правног лица увек је прописана и одговорност одговорног лица у правном лицу, јер је одговорно лице предузело радњу извршења прекршаја. Овом Законом се прописује новчана казна за одговорно лице у распону од 25.000 до 50.000 динара. Као и када је реч о правном лицу, и одговорном лицу се може изрећи заштитна мера забрана да врши одређене послове у трајању до једне године.

В) *прекршајна одговорност предузетника*: новчана казна која је прописана за предузетника није ни мало занемарљива. За све прекршаје за које може да одговара предузетник из ЗоЗЖС прописана је новчана казна у распону од 250.000 до 500.000 динара. Такође, предузетнику се може изрећи и заштитна мера забране вршења делатности у трајању до три године.

Г) *прекршајна одговорност физичког лица*: предвиђена је и прекршајна одговорност физичког лица уколико оно прекрши поједине одредбе ЗоЗЖС. За прекршаје физичког лица прописана је новчана казна од 5.000 до 50.000 динара или казна затвора до 30 дана.¹⁹

Д) *прекршајна одговорност родитеља, старалаца, односно одговорно лице у органу старатељства*: за повреду ЗоЗЖС (чл. 118 ст. 1 тач. 1, 2 и 3) предвиђено је да ће се новчаном казном у износу од 5.000 динара казнити за прекршај родитељ, старалац, односно одговорно лице у органу старатељства, ако због пропуштања дужног надзора над малолетником, малолетник учини прекршај.

* * *

У вези са прекршајима који су прописани ЗоЗЖС извршено је истраживање у Прекршајном суду у Новом Саду.²⁰ Истраживање је извршено за 2017. годину. Циљ истраживање је био да се утврди:

1. Број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка за прекршаје из ЗоЗЖС;
2. Одлуке суда поводом поднетог захтева за покретање прекршајног поступка;
3. Против којих субјеката прекршаја су захтеви за покретање прекршајног поступка поднети;

¹⁹ С обзиром на то да је новчана казна за наведене субјекте прекршајне одговорности прописана на овакав начин (у распону), за прекршаје се подноси *захтев за истраживање прекршајног посљедица*, те ће о постојању прекршаја и прекршајне одговорности одлучити месно надлежан прекршајни суд.

²⁰ Сви подаци су прибављени од стране Прекршајног суда у Новом Саду – број: СУ 1-1-101/2018-350. од 12.7.2018.

4. Због којих прекршаја су поднети захтеви за покретање прекршајног поступка;
5. Број донетих пресуда којима су окривљена лица оглашена одговорним за учињени прекршај;
6. Врста изречених прекршајне санкције;
7. Број донетих пресуда којима се окривљена лица ослобођена одговорности;
8. Број донетих решења о обустављању поступка.

За прекршаје који су прописани ЗоЗЖС у 2017. години поднето је укупно 11 захтева за покретање прекршајног поступка. Интересантан је податак да су сви захтеви за покретање прекршајног поступка поднети само против *предузетника*. Поводом свих поднетих захтева Прекршајни суд у Новом Саду донео је решење о покретању прекршајног поступка. У прекршајном поступку који је вођен донето је пет одлука којим су окривљени предузетници оглашени одговорним за прекршај. Поводом овим прекршаја донето је шест судских одлука којима се прекршајни поступак обуставља због застарелости – што је преко 50 %. У четири случаја изречена је новчана казна, док је у једном случају изречена опомена.

Како би истраживање били прегледније, и како би се свестрано сагледали његови резултати, у овом делу рада кроз табеле ћемо приказати резултате истраживања.

Табела бр. 1. поднети захтеви за покретање прекршајног поступка и одлуке Прекршајног суда

<i>број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка</i>	11
број достављених списа надлежном суду на даље поступање	0
број одбачених захтева за покретање прекршајног поступка	0
<i>број донетих решења о покретању прекршајног поступка</i>	11

Табела бр. 2. субјекти против којих је поднет захтев за покретање прекршајног поступка

број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против правног лица	0
број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против одговорног лица у правном лицу	0
<i>број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против предузетника</i>	11
број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против физичког лица	0
број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против предузетника родитеља, старалаца, односно одговорног лица у органу старатељства	0

Табела бр. 3. прекршаји због којих је поднет захтев за покретање прекршајног поступка²¹

прекршаји из члана 117 ст.1 тач. 7	4
прекршаји из члана 117 ст.1 тач. 13	5
прекршаји из члана 34. ст. 3 тач. 7	2 ¹

Табела бр. 4. одлуке Прекршајног суда након окончања прекршајног поступка

<i>број донетих пресуда којом се окривљени оглашава одговорним за прекршај</i>	5
број донетих пресуда којом се окривљени ослобађа одговорности	0
број донетих решење којим се прекршајни поступак обуставља	6

Табела бр. 5. разлози за доношење решења којим се прекршајни поступак обуставља

прекршајни поступак је вођен без захтева, односно подносилац захтева за покретање прекршајног поступка није био овлашћен за његово подношење	0
суд није стварно надлежан за вођење прекршајног поступка	0
окривљени за исту радњу већ правоснажно кажњен, ослобођен одговорности у прекршајном поступку или је прекршајни поступак правоснажно обустављен, али не због ненадлежности	0
окривљени у кривичном поступку, односно у поступку по привредном преступу је правоснажно ослобођен или оглашен кривим за истоветан догађај које обухвата и обележје прекршаја	0
окривљени има дипломатски имунитет	
<i>настипуила засипарелосип за вођење прекршајног постипуика</i>	6
окривљени је у току прекршајног поступка умро, односно окривљено правно лице престало је да постоји а нема правног следбеника	0
овлашћени подносилац одустао од захтева за покретање прекршајног поступка пре правоснажности одлуке	0

Табела бр. 5. врста изречених прекршајних санкција

<i>новчана казна</i>	4
казна затвора	0
рад у јавном интересу	0
<i>оипомена</i>	1
заштитне мере	0

²¹ У актуелном Закону не прописује се чл. 34. ст. 3 тач. 7. Вероватно је реч о омашици органа који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка.

4. ЗАКОН О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ

Закон о управљању отпадом²² донет је 2009. године и два пута је мењан и допуњаван. Овим Законом се уређују: врсте и класификација отпада; планирање управљања отпадом; субјекти управљања отпадом; одговорности и обавезе у управљању отпадом; организовање управљања отпадом; управљање посебним токовима отпада; услови и поступак издавања дозвола; прекогранично кретање отпада; извештавање о отпаду и база података; финансирање управљања отпадом; надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом.²³ Овим Законом се не прописује ниједно кривично дело, већ само привредни преступи и прекршаји. Као што смо већ напоменули у прекршајним прописима по правилу се прекршаји прописују на начин што се у оквиру казних одредаба прописује да ће се одређеном казном казнити одређени субјект прекршаја уколико поступи супротно тачно одређеном члану и ставу прописа, што је учињено и у ЗоУП.

Овим Законом је предвиђена прекршајна одговорност за: 1. правно лице; 2. одговорно лице у правном лицу; 3. одговорно лице у органу државне управе, одговорно лице у јединици локалне самоуправе, имаоцу јавних овлашћења, односно овлашћеном правном лицу; 4. предузетника; 4. физичко лице.

А) *прекршајна одговорност правног лица*:²⁴ за непоступање у складу са појединим члановима ЗоУП за правно лице прописана је новчана казна од 500.000 до 1.000.000 динара. Такође, суд може изрећи и новчану казну у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја, а највише до двадесетоструког износа тих вредности.

Б) *прекршајна одговорност одговорног лица у правном лицу*: уколико одговорно лице у правном лицу не поступи у складу са одређеним члановима Закона чини прекршај, за који је прописана новчана казна од 25.000 до 50.000 динара.

В) *Прекршајна одговорност одговорног лица у одговорно лице у органу државне управе, одговорно лице у јединици локалне самоуправе, имаоцу јавних овлашћења, односно овлашћеном правном лицу*:²⁵ овом Законом је искоришћена могућност коју дозвољава Закон о прекршајима, а која се огледа

²² Закон о управљању отпадом, *Службени гласник РС*, бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016. (у даљем тексту и ЗоУП).

²³ Пре доношења овог Закона материја управљања отпадом уређивала се Законом о поступању са отпадним материјама, *Службени гласник РС*, бр. 25/96, 26/96, 101/2005.

²⁴ Чл. 90 ст. 1 ЗоУП.

²⁵ Чини се да законодавац прави грешку, јер на овом месту поново говори у одговорном лицу у правном лицу, иако је то већ раније прописао. Иако то није случај са свим земљама у којима је кривичноправни експанзионизам дошао до изражаја, у Србији се примећује и изразито немаран однос и према „занатском“ делу посла, тј. према писању норме и поштовању

у следећем – Република Србија, територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе и њихови органи не могу бити одговорни за прекршај, али законом може бити прописано (...) да за прекршај одговара одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије или органу јединице локалне самоуправе.²⁶ Уколико би ови субјекти прекршаја учинили тачно одређени прекршај из овог Закона казнили би се новчаном казном од 25.000 до 50.000 динара

Г) *прекршајна одговорност предузетника*: новчана казна за предузетника предвиђена је у распону од 250.000 до 500.000 динара.

Д) *прекршајна одговорност физичког лица*: казна за прекршаје физичког лица прописана је у распону од 5.000 до 50.000 динара или затвор до 30 дана.

ЗоУП прописује и да се правном лицу, одговорном лицу у правном лицу, предузетнику и физичком лицу, може изрећи и заштитна мера *одузимања предмета* који су употребљени или намењени за извршење прекршаја, односно који су настали извршењем прекршаја.²⁷

* * *

У вези са прекршајима који су прописани ЗоУП извршено је истраживање у Прекршајном суду у Новом Саду, на исти начин како је то учињено и за ЗоЗЖС.²⁸ Истраживање је извршено за 2017. годину. Циљ истраживања је био да се утврди:

1. Број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка за прекршаје из ЗоУП;
2. Одлуке суда поводом поднетог захтева за покретање прекршајног поступка;
3. Против којих субјеката прекршаја су захтеви за покретање прекршајног поступка поднети;
4. Због којих прекршаја су поднети захтеви за покретање прекршајног поступка;
5. Број донетих пресуда којима су окривљена лица оглашена одговорним за учињени прекршај;
6. Врста изречених прекршајне санкције;
7. Број донетих пресуда којима се окривљена лица ослобођена одговорности;
8. Број донетих решења о обустављању поступка.

правила легислативне технике, што ствара и суштинске проблеме. Зоран Стојановић, Кривично право у доба кризе, *Бранич*, 1–2/2011, 40.

²⁶ Чл. 17 ст. 1 Закона о прекршајима.

²⁷ Чл. 91 ЗоУП.

²⁸ Сви подаци су прибављени од стране Прекршајног суда у Новом Саду – број: СУ 1-1-101/2018-350. од 12.7.2018.

За прекршаје који су прописани ЗоУП у 2017. години поднето је укупно 2 захтева за покретање прекршајног поступка. Интересантан је податак да су сви захтеви за покретање прекршајног поступка поднети само против физичког лица. Поводом оба поднета захтева за покретање прекршајног поступка Прекршајни суд у Новом Саду донео је решења о покретању прекршајног поступка. У оба случаја прекршајни суд је донео пресуду којим је окривљена лица огласио одговорним за прекршај. Такође, у оба случаја изречена је новчана казна.

Као и код претходног истраживања и у овом делу рада даћемо табеларни приказ истраживања.

Табела бр. 1. поднети захтеви за покретање прекршајног поступка и одлуке Прекршајног суда

<i>број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка</i>	2
број достављених списа надлежном суду на даље поступање	0
број одбачених захтева за покретање прекршајног поступка	0
<i>број донетих решења о покретању прекршајног поступка</i>	2

Табела бр. 2. субјекти против којих је поднет захтев за покретање прекршајног поступка

број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против правног лица	0
број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против одговорног лица у правном лицу	0
<i>број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против физичког лица</i>	0
<i>број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против физичког лица</i>	2
број поднетих захтева за покретање прекршајног поступка против одговорно лице у органу државне управе, одговорно лице у јединици локалне самоуправе, имаоцу јавних овлашћења, односно овлашћеном правном лицу	0

Табела бр. 3. прекршаји због којих је поднет захтев за покретање прекршајног поступка²⁹

прекршаји из члана 90 ст. 5 тач. 6	1
прекршаји из члана 88 ст. 2 тач. 15	1 ²

²⁹ Према актуелном законском решењу овим чланом је прописан привредни преступ. Вероватно је реч о омашци органа који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка.

Табела бр. 4. одлуке Прекршајног суда након окончања прекршајног поступка

број донетих пресуда којом се окривљени оглашава одговорним за прекршај	2
број донетих пресуда којом се окривљени ослобађа одговорности	0
број донетих решење којим се прекршајни поступак обуставља	0

Табела бр. 5. врста изречених прекршајних санкција

новчана казна	2
казна затвора	0
рад у јавном интересу	0
опомена	0
заштитне мере	0

ЗАКЉУЧАК

На основу свега што је у раду наведено није тешко доћи до закључка да у Републици Србији постоји *казненојравна заштитна животне средине*, која се дели на: кривичноправну, прекршајноправну и привреднопреступну. Свака од наведених заштита има одређен превентивни и репресивни значај у овој области. Иако постоји мишљење да се прекршаји најблажа казнена дела, ипак прекршајни прописи имају немарљив значај за област заштите животне средине. Прекршајних прописа у области заштите животне средине има много. Реч је о прописима коју су различите правне снаге. То су закони, уредбе, покрајинске и локалне одлуке. Прекршајни поступак воде месно надлежни прекршајни судови. Поступак је мање формалан од кривичног, тако да начело ефикасности има примат у односу на остала начела прекршајног поступка. Судија може да донесе одлуку и без саслушања окривљеног, тако да не пролази много времена од дана подношења захтева за покретање прекршајног поступка до дана доношења судске одлуке. Дакле, прекршајноправна репресија је *бржа* у односу на кривичноправну. Та ефикасност се огледа и у чињеници да су рокови застарелости прекршајног гоњења знатно краћи у односу на рокове застарелости кривичног гоњења.

У још једном сегменту се огледа ефикасност прекршајноправне у односу на кривичноправну заштиту животне средине. Реч је о одговорности *јравних лица* за прекршаје. Иако је Закон о одговорности правних лица за кривична дела донет 2008. године његова примена у пракси је незнатна, тако да највећи број правних лица одговара за прекршаје и привредне преступе. Интересантно је упоредити прописане новчане казне у два закона која су била предмет истраживања. Новчане казне у оба закона прописане су у *исјом* распону. Чини се да је законодавац проценио да су прекршаји у оба закона подједнако

„друштвено опасни – друштвено штетни“, те је из тог разлога прописао и новчане казне у истом распону.

Истраживање које је спроведено у Прекршајном суду у Новом Саду, може да буде одређени показатељ прекршајноправне заштите животне средине. Иако је оно учињено за 2017. годину и за два закона из области заштите животне средине, чини се да је број захтева за покретање прекршајног поступка незнатан. Мали број поднетих захтева за покретање прекршајних поступка може бити последица тога што се прекршаји из два закона ретко када чини, или је разлог тај што постоји (велика) тамна бројка ових прекршаја.

Ljubomir S. Stajić, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
Lj.Stajic@pf.uns.ac.rs

Tatjana D. Bugarski, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
T.Bugarski@pf.uns.ac.rs

Branislav R. Ristivojević, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
B.Ristivojevic@pf.uns.ac.rs

Milana M. Pisarić, Assistant with Ph.D.
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
M.Pisaric@pf.uns.ac.rs

Ivan D. Milić, Assistant with Ph.D.
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
I.Milic@pf.uns.ac.rs

Misdemeanor Legal Environment Protection with Special Reference to Practice of Misdemeanor Court in Novi Sad

***Abstract:** The main source of misdemeanor law is the Law on Misdemeanors, but it does not prescribe any offense. Violations are prescribed by numerous laws, by-laws, provincial and local decisions. Whether the offenses will be prescribed by the republic, provincial or local regulations depends on which jurisdiction is regulating a particular area of social life. Numerous laws, regulations, but also provincial and local decisions prescribe misdemeanors for protection of the environment.*

The object of the author's attention is the misdemeanor protection of the environment, which represents one kind of penal law protection of the environment. Considering that there are numerous regulations that prescribe violations in the field of environmental protection, the authors analyze the misdemeanor provisions

of two laws – the Law on Environmental Protection and the Law on Waste Management. The criterion for the selection of these laws is the fact that these are the basic laws in the field of environment and waste management.

For the purpose of this work was carried out research in the Misdemeanor's Court in Novi Sad. The study refers to offenses that are prescribed by the Law on Environmental Protection and the Law on Waste Management. The research was conducted for 2017.

Keywords: *misdemeanor, criminal offense, economic offense, environment, protection.*

Датум пријема рада: 02.12.2018.